

TỔNG KẾT VỀ LÀM VĂN

(1 tiết)

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

- Hệ thống hoá một số vấn đề cơ bản của văn nghị luận (đặc điểm, đề tài, các thao tác lập luận,...) và những điểm cần lưu ý về các nội dung làm văn khác.
- Biết vận dụng những hiểu biết trên vào việc đọc - hiểu và viết bài văn nghị luận.

II – NHỮNG ĐIỂM CẦN LƯU Ý

1. Về nội dung

Trước hết, cần chú ý đây là bài tổng kết về một số vấn đề nội dung của phần Làm văn trong SGK *Ngữ văn 11 Nâng cao* chứ không phải tổng kết toàn bộ chương trình *Ngữ văn 11*. Toàn bộ chương trình Làm văn của hai lớp cuối cấp tập trung vào văn nghị luận. Mỗi lớp có những yêu cầu riêng vừa lặp lại vừa nâng cao nhằm hoàn chỉnh các kiến thức và kỹ năng làm văn nghị luận. Không những thế cần thấy được tính ứng dụng cao của văn nghị luận, hay đúng hơn là của phương thức lập luận trong đời sống. Chỉ khi nào HS thấy lập luận

được áp dụng rộng rãi và gắn với rất nhiều tình huống gần gũi trong cuộc sống của chính các em thì khi đó dạy văn nghị luận mới có tác dụng cao. Chính vì thế sau một thời gian học và rèn luyện văn nghị luận, bài học này nhằm tổng kết lại một số vấn đề giúp HS thấy rõ hơn đặc điểm, ý nghĩa và công dụng của loại văn bản này. Bài tổng kết cũng chỉ nêu lên các vấn đề chính yếu, gắn với những gì HS đã được làm quen trong quá trình học về văn nghị luận ở lớp 11. Chẳng hạn : về đặc trưng của văn nghị luận, đề tài của văn nghị luận, các thao tác lập luận, tính ứng dụng của văn nghị luận,... Những vấn đề khác về văn nghị luận sẽ học ở lớp 12 nên chưa đề cập ở đây.

Ngoài văn nghị luận, bài học cũng nêu lên một số điểm cần lưu ý về các nội dung làm văn khác trong sách *Ngữ văn 11 Nâng cao*. Đó là điểm cần chú ý khi học về bản tin, phỏng vấn và trả lời phỏng vấn, tiểu sử tóm tắt.

2. Về phương pháp

Đối với những vấn đề lí thuyết nêu trong bài *Tổng kết lịch sử văn học Việt Nam* (SGK), GV không nên đi sâu khai thác mà cần tìm được nhiều ví dụ minh hoạ cho những vấn đề lí thuyết đó. Chẳng hạn, khi tổng kết mục *Đề tài của văn nghị luận*, GV cần dẫn ra nhiều ví dụ dưới dạng các đề văn về nhiều lĩnh vực văn học cũng như cuộc sống.

– Đề tài văn học thường hướng tới các yêu cầu như : phân tích, cảm thụ tác phẩm văn học, bàn về một vấn đề lí luận văn học hoặc lịch sử,...

– Đề tài xã hội thường hướng tới các yêu cầu như : bàn về tư tưởng đạo lí, bàn về một hiện tượng đời sống, về môi trường, thiên nhiên, về quê hương, đất nước, con người,...

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. Kiểm tra bài cũ và giới thiệu bài mới

GV có thể kiểm tra và giới thiệu bài mới bằng nhiều cách khác nhau, nhưng cần nêu được vai trò và ý nghĩa bài tổng kết về văn nghị luận và việc trả bài kiểm tra tổng hợp cuối năm.

2. Hướng dẫn, tổ chức cho HS đọc và tìm hiểu nội dung tổng kết về văn nghị luận.

GV cho HS đọc phần tổng kết về văn nghị luận trong SGK, sau đó nêu các câu hỏi để HS tìm hiểu, thảo luận. Chẳng hạn :

– Bài học nêu lên những nội dung nào về văn nghị luận ? Ý nghĩa của mỗi nội dung trong đó ?

– Đặc trưng của văn nghị luận bao gồm những nét tiêu biểu nào ? Có thể nêu một cách tóm tắt về đặc trưng đó như thế nào ?

– Đề tài của văn nghị luận là gì ? Tại sao lại căn cứ vào đề tài mà chia ra các kiểu bài nghị luận ?

– Có những thao tác lập luận nào ? Tại sao không chia kiểu bài nghị luận theo các thao tác ? Tại sao trong một bài nghị luận cần vận dụng kết hợp các thao tác lập luận ?

– Văn nghị luận được ứng dụng trong các tình huống, lĩnh vực nào của cuộc sống và dưới các dạng thức nào ? Hãy nêu ra một ví dụ về việc ứng dụng văn nghị luận không phải trong lĩnh vực văn chương.

– Khi học các bài bản tin, phỏng vấn và trả lời phỏng vấn, tiểu sử tóm tắt cần chú ý những điểm nào ?

Trên cơ sở HS thảo luận, GV tổng kết và bổ sung cho hoàn chỉnh những nội dung chính yếu đã được SGK nêu lên.

IV – TÀI LIỆU THAM KHẢO

– Nhiều tác giả, *Nâng cao kỹ năng làm bài văn nghị luận*, NXB Giáo dục, 2005.

– Đỗ Ngọc Thống, *Vai trò của lập luận trong văn nghị luận*, tạp chí *Văn học và Tuổi trẻ*, 1 - 2005, và *Luận điểm của bài văn nghị luận*, tạp chí *Văn học và Tuổi trẻ*, 11 - 2006.